

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Шаповал М. І. Менеджмент якості : навч. посібник / М. І. Шаповал. — К. : Знання, 2007. — 471 с.
2. Шеер А. В. Бизнес-процессы. Основные понятия. Теория. Методы [Текст] / А. В. Шеер. — М. : Весть-Мета Технология, 2000. — 152 с.
3. Копнов В. А. Стратегічний менеджмент якості. Методичні вказівки по ефективній побудові систем менеджменту якості / В. А. Копнов // Технології якості життя. — 2003. — Т. — № 3 — 4. — С. 69 — 89.
4. Алферов Н.П. Управление качеством: учебник/ Н.П. Алферов - М.: ИНФРА-М, 2003. — 374 с.
5. Мишко О.В. Трансформація системи управління якістю товарів в Україні: монографія/ О.В. Мишко. — Рівне: НУВГП, 2009. — 202 с.
6. Шлях до якості: запровадження системи управління якістю // Бюрократ (інформаційний бюлетень). — 2009. — №1–2. — С. 4–7.
7. Леонов И. Г. Управление качеством продукции/ И. Г. Леонов, О. В. Аристов. — М: Изд-во стандартов, 1990. — 254 с.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы роста качества предоставления услуг предприятиями пищевой промышленности за счет тесного взаимодействия с потребителями и факторы, которые влияют на качество предоставляемой услуги.

Ключевые слова: управление качеством, услуга, прибыль, факторы, профессиональная подготовка.

Summary. In article are considered questions of the growth of quality of services provided to enterprises of food industry through close interaction with the consumers and the factors that affect the quality of the service provided.

Keywords: quality management, service income, factors, training.

*Рецензент д.е.н., професор ОНАЗ ім.О.С.Попова Орлов В.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 338.12.017

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ
ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

*Фещенко Л.В., к.е.н., доцент,
Рибалка І.М., студентка (ХІФ УДУФМТ)*

В статті розглянуто проблемні питання щодо формування оптимального за розміром місцевого бюджету як запоруки ефективного здійснення повноважень місцевих органів влади в розрізі вирішення питань соціально-економічного розвитку території шляхом запровадження новітніх підходів до організації процесів бюджетного планування та прогнозування за рахунок правильно обраних методів.

Ключові слова: місцевий бюджет, дохідна база місцевого бюджету, бюджетне планування та прогнозування, метод бюджетного прогнозування.

Постановка проблеми. Місцеві бюджети є визначним чинником впливу на темпи і пропорції суспільного розвитку: рівень їх фінансової забезпеченості є водночас і умовою, і результатом соціально-економічного розвитку територій. Трансформаційні процеси в економіці потребують активізації діяльності місцевих органів влади щодо вирішення соціально-економічних питань. Децентралізація процесів прийняття управлінських рішень значно збільшує можливості у розвитку відповідної території.

У зв'язку з цим децентралізація бюджетних відносин є однією з умов життєздатності органів місцевої влади. Успіх

цього значною мірою залежить від формування оптимального за розміром місцевого бюджету шляхом запровадження новітніх підходів до процесів планування та прогнозування, метою яких є визначення достатнього обсягу бюджетних ресурсів для здійснення необхідних витрат.

Урахування всіх факторів, що впливають на формування дохідної бази місцевого бюджету, визначає якість прогнозу. На базі якісних даних прогнозування встановлюються планові показники на середньострокову перспективу, що дозволяє в повному обсязі та своєчасно виконувати бюджетні зобов'язання.

Аналіз останніх досліджень. Проблема

формування місцевих бюджетів є досить актуальною для України, адже основною передумовою ефективного функціонування місцевого самоврядування є наявність достатньої кількості коштів для здійснення його діяльності. Питаннями вдосконалення планування та прогнозування доходів місцевих бюджетів вивчають у своїх працях такі українські науковці як: Вишняков С.М. [2], Зварич О.В. [3], Легкоступ І.І [4] та інші.

Однак слід відмітити, що серед науковців немає єдиної думки і щодо вибору кращого методу планування та прогнозування, оскільки кожен має свої переваги та недоліки. Обраний метод, з одного боку, має забезпечити функціональну повноту, достовірність і достатню точність прогнозних розрахунків; з іншого – зменшити затрати часу і фінансових ресурсів, тобто бути економічно ефективним.

Виділення невідомих частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття. Досягнення позитивного ефекту від економічних перетворень визначається умінням враховувати коливання макро- та мікроекономічних показників при плануванні та прогнозування бюджетних надходжень. Прийняття Бюджетного кодексу України (БКУ) [1] обумовило необхідність складання прогнозу доходів на два наступні бюджетні періоди. Однією з переваг такого прогнозу є можливість відвернути появу проблем, які могли б статися через кілька років: чим більше часу є на підготовку, тим менш помітними будуть наслідки.

Постановка цілей. В сучасних умовах, коли гостро постає проблема ефективного використання бюджетних коштів, процеси бюджетного планування і прогнозування потребують нагального вдосконалення на основі впровадження новітніх підходів до їх організації, зокрема, шляхом вибору відповідних методів. Що і було поставлено як мету роботи.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку бюджетних відносин проблема наповнення дохідної частини місцевих бюджетів є досить актуальною, адже недостатність власних коштів призводить до уповільнення економічного розвитку. Проблемою формування доходів місцевих бюджетів займалися такі українські вчені, як Василик О. Д., Кириленко О. П., Кравченко В. І., Сунцова О. О., Вишняков С.М., Зварич О.В., Легкоступ І.І та інші [2, 3, 4].

Відповідно до статті 2 БКУ до доходів місцевого бюджету відносяться податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти) [1].

За способом формування доходи

місцевих бюджетів поділяються на власні (місцеві податки і збори, комунальні платежі, доходи від майна та землі, що належать місцевій владі, доходи комунальних підприємств, комунальні позики); закріплені (частка загальнодержавних податків, закріплених за місцевими бюджетами); регульовані (нормативи відрахувань від загальнодержавних податків, бюджетні трансферти, як засіб фінансового вирівнювання бюджетів) [1].

В Україні основним способом формування доходів місцевих органів влади нині є відрахування від регульованих доходів. Місцеві податки і збори, кредити та інші способи формування доходів, характерні для розвинутих країн, відіграють незначну роль.

У відповідності до бюджетної класифікації доходи за джерелами надходження поділяються на: податкові та неподаткові, від операцій з капіталом, офіційні трансферти. Слід відмітити, що співвідношення податкових і неподаткових надходжень свідчить про стійкість дохідної бази та якість її структури. Стабільне зростання частки бюджетних трансфертів та її випередження частки податкових надходжень свідчить про недостатність обсягу власних джерел доходів та обмеження самостійності місцевих органів влади.

У бюджетному процесі значну роль відіграють бюджетне планування та прогнозування, оскільки від правильного визначення планових показників бюджету залежить якість його виконання. Згідно до статті 21 БКУ складання прогнозу здійснюється на наступні за плановим два бюджетні періоди [1]. Бюджетне прогнозування уявляє собою визначення вірогідних показників доходів і на перспективу за допомогою спеціальних методів. Бюджетне планування – централізований розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту і національного доходу по всіх ланках бюджетної системи та видах фінансових планів. Вибір методу прогнозування залежить від вимог до точності та строків виконання прогнозу, а також наявності доступних даних.

Серед науковців поки ще немає єдності в питанні вибору найкращого методу прогнозування доходів бюджету, оскільки кожен має свої переваги й недоліки. Обраний метод, з одного боку, повинен забезпечити функціональну повноту, достовірність і достатню точність прогнозних розрахунків; з іншого – зменшити затрати часу й фінансових ресурсів на сам процес прогнозування, тобто бути економічно ефективним. Метою планування і прогнозування як компонентів складання бюджету є визначення реального обсягу ресурсів.

На відміну від збалансованого річного

бюджету, прогнози зазвичай є незбалансованими: витрати перевищують доходи. Причиною цього є методологія прогнозування, що базується на поточній політиці, програмах і економічних припущеннях, які впливають на доходи і витрати по-різному і вони ростуть з різною швидкістю. Так, застосування економіко-математичних методів та моделей дозволяє спростити прогнозування доходів бюджету, але прогнози не обов'язково будуть точними. Фактично в прогнозуванні точність менш важлива, ніж процес, який сам по собі може підняти ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. Одним із надійних інструментів прогнозування доходів місцевих бюджетів є метод тенденцій. Прогнозування на основі цього методу цілком покладається на час як єдину визначальну змінну. Техніка тенденцій залежить від щорічних коливань у змінній попереднього року

(наприклад, джерело доходу). Визначаючи коливання за минулі роки, деякі доходи можна спрогнозувати досить точно.

Традиційна практика бюджетного планування в Україні передбачала формування бюджету лише на один рік. Проте в сучасних умовах, коли гостро постають проблеми контролю за ефективним використанням бюджетних коштів та вибору оптимальної фінансової політики, відбувається реформування бюджетного процесу. Одним із напрямів реформування став перехід до середньострокового бюджетного планування, яке ґрунтується на формулюванні фінансової та економічної стратегії розвитку країни та узгодженні річного бюджету з перспективними фінансовими планами і прогнозами. Прикладом його є Росія, яка діє за схемою «ковзного триріччя» вже не один рік (див. рис. 1).

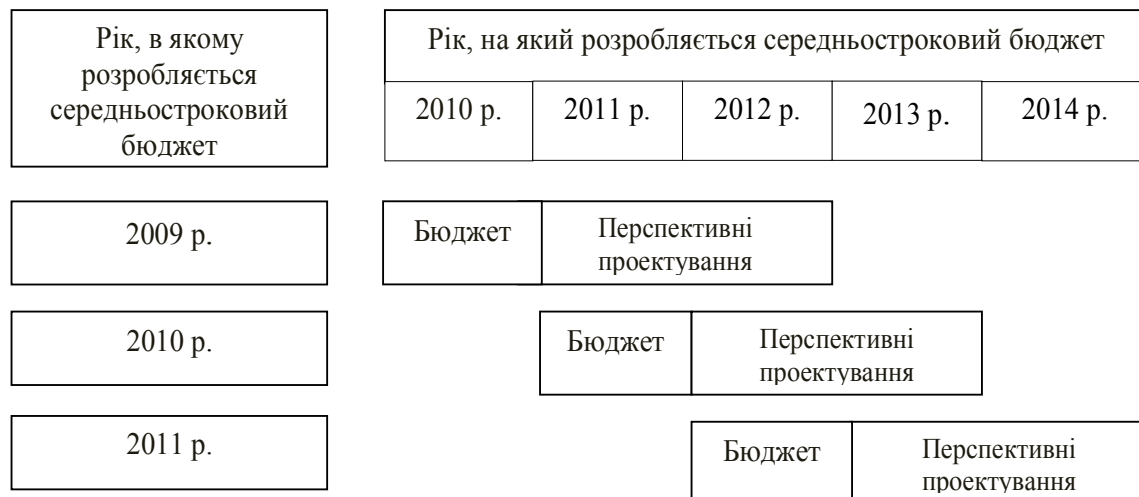

Рис. 1. Середньострокове планування бюджету на основі «ковзного триріччя»

Зміст планування бюджету на основі «ковзного триріччя» полягає в затвердженні бюджету на поточний рік, а проектів бюджетів – на два наступні роки. Після завершення першого року «триріччя» раніше затверджені проекти стають основою для нового бюджету й до них додається ще один – «третій рік».

Не дивлячись на відсутність обмеження на щорічний перегляд раніше затверджених параметрів, сформоване «триріччя» виявляється достатньо стійким. Міжнародний досвід свідчить, що ця техніка істотно підвищує якість

бюджетного планування. Затвердження законом проектування на другий і, особливо, третій рік не означає заборони на їх коригування в наступному бюджетному циклі. Однак слід підкреслити, що це має бути саме коригування – уточнення обсягу і структури зобов'язань, а не довільний перегляд [3].

На рис. 2 представлено організаційно-економічну модель прогнозування і планування податкових доходів, яка пропонується на основі вивчення російського досвіду для впровадженні в Україні на рівні місцевих бюджетів.

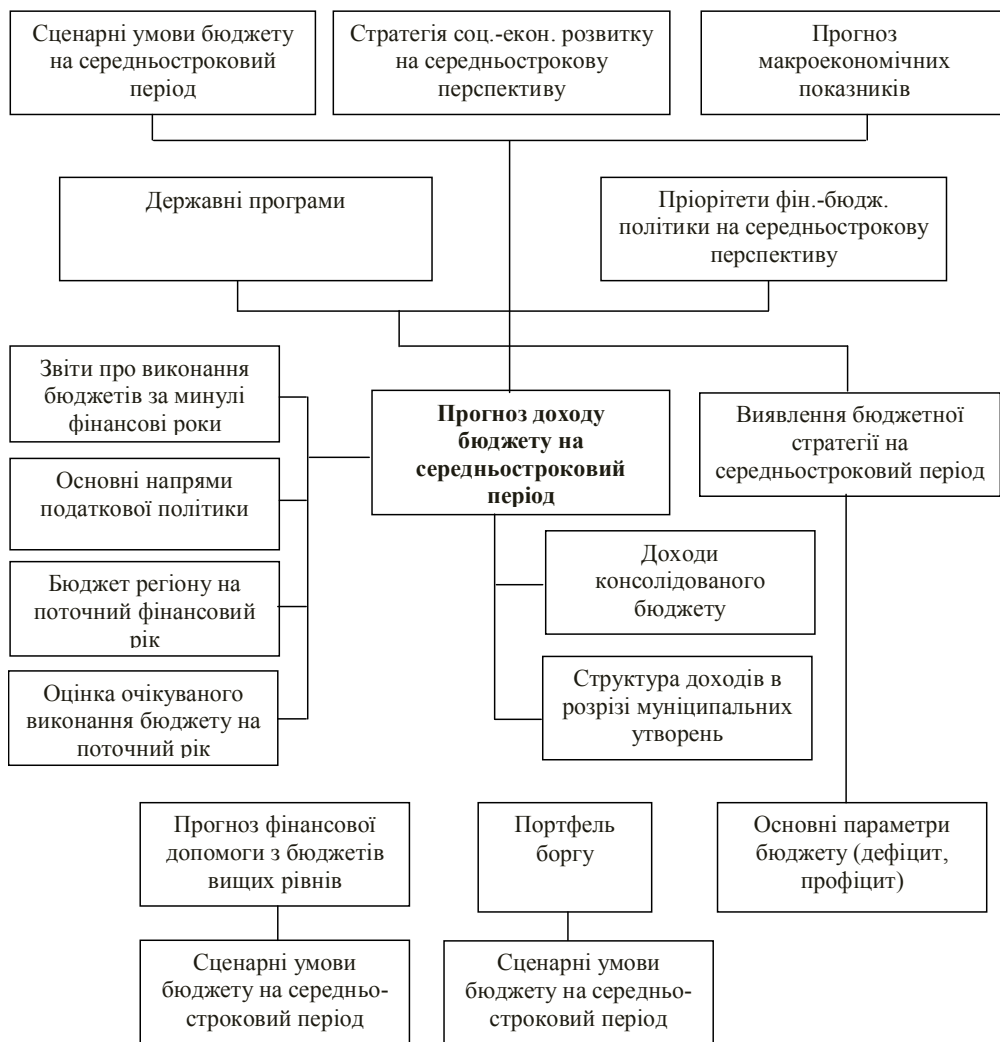

Рис. 2. Організаційно-економічна модель прогнозування і планування податкових доходів [5]

Можна навести такі пропозиції щодо прогнозування соціально-економічного розвитку для України:

1) розробка регіональних сценаріїв на основі аналізу соціально-економічної ситуації за попередній період та оцінки впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на розвиток у майбутньому періоді;

2) розробка попереднього варіанту основних показників прогнозу з урахуванням сценарних умов функціонування російської економіки і регіональних сценаріїв розвитку;

3) розробка уточнених показників прогнозу соціально-економічного розвитку суб'єкта (з урахуванням результатів розгляду попереднього прогнозу розвитку країни, оцінки соціально-економічної ситуації в поточному році, а також уточнених макроекономічних прогнозних оцінок).

Висновки даного дослідження і

перспективи подальшої роботи у цьому напрямку. В результаті проведеного дослідження було виявлено, що місцеві бюджети є головним каналом доведення до населення кінцевих результатів суспільного виробництва, спрямованих на споживання. Саме через них суспільні фонди споживання розподіляються між окремими адміністративно-територіальними одиницями і соціальними групами населення. Крім того, саме з місцевих бюджетів фінансується розвиток галузей виробничої сфери (в першу чергу місцевої промисловості і комунального господарства).

Водночас, саме в цій, найчисельнішій ланці бюджетної системи, існує низка проблем, пов'язаних із процесами планування та прогнозування, які потребують негайного вирішення. Одним із напрямів реформування в Україні може стати перехід до середньострокового бюджетного планування, яке ґрунтується на формулюванні фінансової та економічної стратегії

розвитку країни та узгодженні річного бюджету з перспективними фінансовими планами і прогнозами.

Достатня кількість фінансово-правових питань організації планування та прогнозування доходів місцевих бюджетів залишається відкритими, що має спонукати українських науковців до творчого та практичного пошуку шляхів їх розв'язання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

2. Вишняков С. М. Місцеві бюджети / С. М. Вишняков // Фінанси України. – 2011. – № 10. – С. 11–16

3. Зварич О. В. Середньострокове прогнозування доходів бюджету та їх

взаємозв'язок з макроекономічними показниками / О. В. Зварич // Фінанси України. – №8. – 2011. – С. 59–75.

4. Легкоступ І. І. Особливості формування місцевих бюджетів України та шляхи зміцнення їх доходної бази / І. І. Легкоступ // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 3. – С. 165–170.

5. Методология планирования налоговых доходов и их социально-экономическое содержание в бюджетной системе РФ (на примере налога на доходы физических лиц и налога на прибыль организаций) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://dissers.ru/avtoreferatidoktorskih-dissertatsii/1/a289.php>

6. Середньострокове планування в бюджетному процесі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vknteu/2009_4/6.pdf

Аннотация. В статье рассмотрены проблемные вопросы формирования оптимального по величине местного бюджета как залога эффективного осуществления полномочий местных органов власти в решении вопросов социально-экономического развития территории путем внедрения новых подходов к организации процессов бюджетного планирования и прогнозирования за счет правильно выбранных методов.

Ключевые слова: местный бюджет, доходная база местного бюджета, бюджетное планирование и прогнозирование, метод бюджетного прогнозирования.

Summary. In the article the problem issues of creating the optimal largest local budget as the key to effective implementation of local authorities in addressing the socio-economic development of the area through the introduction of new approaches to the process of budget planning and forecasting by properly selected methods.

Keywords: local budget, the revenue base of the local budget, budget planning and forecasting, budget forecasting method.

*Рецензент д.е.н., доцент ХІФ УДУФМТ Дорошенко Г.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 332.122(477:470+571-04):339.137.2

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРИГРАНИЧНЫХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ И РОССИИ: ПУТИ ЕЕ ПОВЫШЕНИЯ

Ханова Е.В., к.г.н., доцент (ХНУ им. В.Н. Каразина)

Досліджено конкурентоспроможність прикордонних регіонів Росії та України. Запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності україно-російського прикордоння.

Ключові слова: конкурентні переваги, прикордонний регіон, конкурентоспроможність.

Постановка проблемы и ее связь с научными и практическими задачами. В современных условиях функционирования экономики вопросы регионального развития, связанные с достижением регионами высокого уровня конкурентоспособности, приобретают особую актуальность. Приграничное сотрудничество, которое активно развивается в условиях Европы предоставляет дополнительные возможности в развитии приграничных

территорий, во многом благодаря объединения региональных ресурсов. Россия и Украина имеют тесные многовековые историко-культурные, социально-экономические и финансовые связи.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросами конкурентоспособности и развитием конкурентных преимуществ занимались такие всемирно известные ученые, как М. Портер [1], П. Самуэльсон [2] и др. Отдельные элементы механизма повышения конкурентоспособности